

Dr.DUR MUHAMMAD PATHAN

SCHOLAR, HISTORIAN, WRITER & POET.

- A NOBLE MAN WITH NOBLE CAUSE

. He IS TREND-SETTER IN HISTORICAL RESEARCH & LITERATURE. HE NEEDS DUE RECOGNITION & APPRECIATION BY INTERNATIONAL LEARNED BODIES AND INDIVIDUALS. HE HAS PROVED HIS WORTH TO GET NOBLE AWARD.

For the verification of any information

About Dr.Pathan, Please refer his FaceBook Profile, LinkedIn Profile, His website www.drpathan.com and Documentary Proofs attached here-with in Pdf

FAMILY BACKGROUND:

- He belongs to a poor family and possesses no any Moveable or Immovable property. His Source of income was his Salary during Service and now only Pension. [In spite his limited income, he has been supporting poor families financially since two decades. Photos of Bank Slips can be provided , if desired]
- Got education as a Regular Student up to Matric/10th Class as it was not affordable for his family to continue for further studies as a Regular Student. However, got various Degrees with positions as an External Candidate. He never attended any University but, guided and supervised University Professors in M.Phill and Ph.D[For example Prof. ImdadSahito, Dean Shah Latif University, did M.Phill and Ph.D under his Supervision.

BIO – DATA

- NAME: DUR MUHAMMAD PATHAN S/O HAJI GUL MUHAMMAD
- BIRTHDATE & PLACE: 25 May 1945, Khair Muhammad Arija
- PLACE OF BIRTH: Taluka Dokri, District Larkano, Sindh, Pakistan
- N.I.C NO. : 43201-1869681-7
- ADDRESS: GUL HAYAT INSTITUTE, Khair Muhammad Arija, Taluka Bakrani, District Larkano, Sindh, Pakistan
- QUALIFICATIONS: B.Ed. (First Class, First Position) 1971
- M.A (First Class, Third Position) 1972
- Ph.D (Sindh University) 1979

EXPERIENCE (Service Record) :

Deputy Director	09 May 1985 to 10 May 1990	Institute of Sindhology
Assistant Professor	29 May 1985 to 30 June 1991	
Acting Director	01 Oct. 1985 to 14 Nov. 1985	Institute of Sindhology
Hon. Advisor	1989 to May 1990	Pakistan Study Centre, Jamshoro
Principal	Nov. 1991 to Apr: 1995	Govt. Science College Dokri
Associate Professor	01.July 1991 to 13 Aug. 2001	Govt. Science College Dokri&Govt. Degree College Larkano
District Officer Education	14 Aug. 01 to 28 Mar. 03	(Colleges), Larkano
Professor in Grade 20 &Principal	01 March 2003	Govt. Degree College Sukkur
Director Non formal Education, Sindh Province.	2004 – 2005	Sindh
Vice Principal	Sept-2005 to Oct-2006	Cadet College Larkano
Principal	2010-2012	Szabist College , Larkana
Scholar on Assignment	(Three Years)	Sindh Archives
Independent Translator	(Two Years)	Law Department

AFFILIATIONS WITH LEARNED BODIES/ ASSOCIATIONS

1. **Ex-Member** Board of Governors Cadet College Larkano
2. **Ex-Member**, B.L.S.E, Larkano (1998 - 1999).
3. **Ex- Member**, Board of Studies Shah Latif University, Khairpur.
4. **Member**, B.O.G of Sindhi Adabi Board, Jmashoro (1989 to 1991, & sitting member).
5. **Ex- Member**, Academic council of the B.L.S.E, Larkano.
6. **Ex- Member**, BOG, Mirza KaleechBaig Chair University of Sindh.
7. **Ex- Member BOG**, Bilawal research Institute Nawshah.
8. **Paper Setter** for Inter, B.A, M.A (Sindhi Subject) for various Universities & Boards.
9. (EX)Member Board of Governors Preservation of the Antiquates of Sind
10. (EX) Member Board of Governors **Bilawal Research Institutes**.

AFFILIATIONS WITH LEARNED BODIES/ ASSOCIATIONS

11. Member, "Bazam-e-Talib-ul-Moula"(Literary Body)
12. Member, "Sindhi AdabiSangat"(Literary Body)
13. Founder Member, "Larkana District Historical Society
14. Founder President, "Sindh SugharSangat (Association of Folklore Poets)
15. Founder President, "Sindhi Writers Welfare-Guild"
16. Founder Chairman, "Shaheed Hosh Muhammad Sheedi Welfare Organisation"(EX)President, SachalAdabiMarkaz, Larkano (1996)
17. Member, Arts Council of Pakistan, Karachi.
18. Member, Pakistan Institute of International Affairs.

MEDALS/AWARDS:

- ✓ i. **SindhMadressah Silver Medal (1985)** (on account of conducting research and establishing Museum)
- ✓ ii. **Vice Chancellor's Medal (1987)** (on account of rendering services in connection with Silver Jubilee Celebrations of the Institute of Sindhology)
- ✓ iii. **Personal Name Corner Institute Of Sindhology** (in recognition of services rendered for obtaining rare books and material, the Institute of Sindhology has established "DR. DUR MUHAMMADPATHAN CORNER" in its Research Library).
- ✓ iv. **Sindh Graduate Association Gold Medal (1992)** (on account of promotion of Research in Sindhi Literature).
- ✓ v. **The 2000 Millennium Medal Of Honor (2000)**(by American Biographical institution, Inc. for rendering literary and research services of International Standard)

MEDALS/AWARDS:

- ✓ vi. **Larkano Award (2001)**(by Shahrilthad District Larkano for promoting idea of District Larkano 100 years celebrations)
- ✓ vii. **Life-time Achievement Award (2005)**QalandarShahbazMela Committee
- ✓ viii. **Life-time Achievement Award** SachalSarmastYadgaar Committee.
- ✓ ix. Tamghaailmtiaz (Presidential Award by Government of Pakistan (Received and later on denounced in protest of Government Policy against interest of Sindh Province.

LITERARY CONTRIBUTION:

- ❖ 1. As a writer he started contributing for Journals, Periodical and Newspapers from 1981. His writings were published weekly from 1981 up to 2019 without any break. Total number of his Articles is nearly 50 per year x 40 years.
- ❖ 2. He is a Poet of his own right. Self-Finding and Self-Searching is the message of his poetry. He use to wish daily Good Morning, Good Evening and Good Night Wishes. For this he composes Poetry in his Mother tongue Sindhi but, share on LinkedIn, Facebook and other internet Groups with English translation. On Groups he is followed by more than 10,000 people. He is doing his excellent job since last 10 years.
- ❖ 3. He is Author of handsome numbers of books in English, Urdu and Sindhi languages:

LITERARY CONTRIBUTION:

S.No	Year	Title	Subject
1	1981	Moti MoarMalook Ja	Folklore literature
2	1983	AsanjaAdeeb	Biography
3	1983	Jo KakayoMutatioMoun	Criticism
4	1984	AienoAienOliro	Column
5	1984	ZihniAzmaish	Child Literature
6	1985	SiyasiChurpur	History
7	1985	ChhelirayWaroShahzado	Child Literature
8	1985	MaulanaUbedullah Sindhi	Biography
9	1986	Adarsh Rang	Poetry
10	1987	AdabAienMahol	Research
11	1987	Sindhology Souvenir	Research/Editing

LITERARY CONTRIBUTION:

S.No	Year	Title	Subject
11	1987	Sindhology Souvenir	Research/Editing
12	1988	Jehira Gul Gulab Ja	Folklore literature
13	1989	Allama I.I. Kazi Souvenir	(Co-Editing)
14	1991	MotyanMuthMalook Ji	Folklore literature
15	1995	LatyoonSunnLuqmanJoon	Folklore literature
16	2002	Luminaries Of Larkano	Research
17	2005-2006	INDUS-XIV (Annual Magazine)	Coordinator of the Cadet College Larkana
18	2006	“Creativity” CompilationCadet College Larkana’s writings	Cadet College Larkana
19	2007	“Indus Annotated” keep to Cadet College Larkana Annual Magazines”	co-compiler

RESEARCH CONTRIBUTION:

- **Examiner** for M.Phil&Ph.D in various subjects for various Universities.
- Approved **Ph.D Guide** in Sindhi
- (University of Sindh & Shah Latif University, Khairpur).
- Approved **Ph.D GUIDE** in Pakistan Studies
- (University of Sindh & Shah Latif University, Khairpur). Approved **Ph.D GUIDE** in Education'
- (University of Sindh).
- Approved **Ph.D GUIDE** in Sindhology (University of Sindh)
- Approved **Ph.D GUIDE** in History & Culture (Pakistan Study Centre, Jamshoro).
- Approve **Ph.D GUIDE** in Pakistan Studies (Shah Abdul Latif University, Khairpur).
- Approved **M.Phil GUIDE** in Pakistan Studies (Quid-I-Azam University, Islamabad).

Guided / Produced: **CONTRIBUTION:**

i. Feroza Sammo. **M.Phil** in Sindhi, (Sindh University).

Topic: "Child Literature in Sindhi Language".

ii. Dr. Bashir Ahmed "Shad". **Ph.D** in Sindhi (Sindh University).

Topic: "Life & Poetry of Moulvi Sanauallah Abassi".

iii. Mr. Imdad Hussain, **M.Phil**, in Pakistan Studies (Quid-I-Azam University Islamabad).

Topic: "Hassian Ali Effindey – Life & Educational Services".

iv. Dr. Imdad Hussain Sahito **Ph.D** in Pakistan Studies, (Shah Latif University)

Topic: "Decade of Dacoits in Sindh".

v. Zulfiqar Jalbani. **M.Phil** in Sindhi (Shah Latif University).

Topic: "Life & Contribution of Gulam Rabani Agro".

Guided / Produced: CONTRIBUTION:

vi. Dr. Ahsan Danish, Ph.D in Sindhi (Sindh University) (Co- Guide).

Topic: “Study of Poetry of Shah Latif”.

vii. Dr. Fayaz Latif Ph.D in Sindhi (Sindh University) (Co- Guide).

Topic: “Study of Poetry of Shaikh Ayaz”.

ix. Manzoor Solangi Ph.D in Sindhi (Shah Latif University)

(waiting for result)

Topic: “Contribution of Larkana District towards promotion research in Sindhi Literature”.

x. Ikhtiyar Ali Siyal Ph.D in Sindhi (Shah Latif University) (waiting for result)

Topic: “Analytical Study of Sindhi Literature”

Ph.D Examiner

STORY OF AN IDEAL PERSON, WHO IS SECOND TO NONE IN SO MANY FIELDS.

Dr.Dur Muhammad Pathan is a man of so many qualities and has set new trends in Historical Research, Literature and Social services.(<http://drpathan.com/index.php/about-us/founder/bio-data>)

- He is from poor family having no Moveable or Immoveable property,
- He, because of poverty of his family was not able to get education from any College or University but, supervised and guided College and University Teachers in M.Phil&Ph.D, and also got position in University Examinations in capacity of an external candidate.
- He did his Ph.D in Sindhi Literature but was appointed Ph.D Guide/Supervisor in various Subjects of Social Sciences.
- He served in Government Department as Professor, Vice Principal of the Cadet College, Principal of Szabist and Post Graduate Colleges, Remained Deputy Director of Institute of Sindholoy for 5 Years, Remained a Research Scholar in Sindh Archives and served Law Department in capacity of Independent Translator and translated Acts of Ten Years in two years.
- His services rendered in the field of Historical Research and Literature have been appreciated by Learned Bodies and Scholars of international repute.(<http://drpathan.com/index.php/aboutus/founder/people-speak-about-gul-hayat>)
- He started contributing for Newspapers, Journals and Periodicals in 1981 and without any break his writings are being published daily.
- He is author of so many books written in Sindhi, Urdu and English,

STORY OF AN IDEAL PERSON, WHO IS SECOND TO NONE IN SO MANY FIELDS.

Dr.Dur Muhammad Pathan is a man of so many qualities and has set new trends in Historical Research, Literature and Social services.(<http://drpathan.com/index.php/about-us/founder/bio-data>)

- Since last 10 years , he composes his poetic Good Wishes (Morning, Evening and Night) with translation into English (<http://drpathan.com/index.php/corners/dr-pathan/good-wishes/goodday-wishes>).
- His Poetry has been designed by various Designers in Sindh and Abroad and shared by them at large. (<http://drpathan.com/index.php/corners/dr-pathan/good-wishes/designed-good-wishes>)
- He founded Gul Hayat Institute in August 1990 ([http://drpathan.com/index.php/corners/dr-pathan/presentation-by-dr-pathan/712-presentation-on-gul-hayat\(Final\)](http://drpathan.com/index.php/corners/dr-pathan/presentation-by-dr-pathan/712-presentation-on-gul-hayat(Final))) and made it as a unique Resource Centre for Researchers and Scholars.
- (https://www.youtube.com/watch?v=zzdNfGholSQ&feature=emb_title)
- His Website www.drpathan.com is a Treasurer of material on History, Culture and Literature of Sindh. (https://www.youtube.com/watch?v=zzdNfGholSQ&feature=emb_title).
- He has been donating rare material, books and photographs to various Learned Bodies of Sindh. Such as ' Latif Chair' (Karachi University), 'Sachal Chair' (Shah Latif University, Khairpur), Institute of Sindhology (Sindh University), Sindhi Adabi Board (Jamshoro) and Sindhi Language Authority (Hyderabad)

DrDur Mohammad Pathan,
Gul Hayat Institute,
Vill: Khair Muhammad Arija,
District: Larkana, Sindh,
PAKISTAN
Amsterdam,
Our ref.: 7 September 1998
Your ref.:
Dear DrPathan,

INTERNATIONAAL INSTITUUT VOOR SOCIALE GESCHIEDENIS
INTERNATIONAL INSTITUTE OF SOCIAL HISTORY
INTERNATIONALES INSTITUT FÜR SOZIAL GESCHICHTE
INSTITUT INTERNATIONAL D'HISTOIRE SOCIALE

Having reported on my visit to the Gul Hayat Institute, I can confirm that the International Institute of social History (IISH) has been impressed by the considerable efforts made by the Gul Hayat Institute (GHI) over the past eight years in preserving valuable historical material on Sindh society.

IISH realizes that you and your family have sacrificed much for the realization of this archive in the village of Khair Muhammad Arija.

IISH considers it important that such work should be facilitated in the future. In this spirit, we would like to suggest that GHI and IISH be affiliated to each other. The purpose of this affiliation is to help ensure that material on the history of Sindh and other parts of Pakistan be conserved for future generations. IISH is looking forward to co-operation with GHI in the exchange of information and in other ways that may be of mutual benefit.

We trust that this affiliation will lead to a strengthening of the GHI as well as to more scholarly interest in the history of Sindh at the IISH. To this end, we invite you, Drdur Mohammad Pathan, in your personal capacity as well as in that of Director of the Gul Hayat Institute, to initiate this new co-operation between our Institutes in Sindh.

Your Sincerely,

Pro. Willem van Schendel

Asia Department

Cruquiusweg 31 – NL-1019 AT AMSTERDAM – Tel 31-20-6685866 – Fax 31-20-6654181

ABN – AMRO Bank 41.13.90.805 – Postgiro 4740245

Dr. Dur Muhammad Pathan
has been nominated to receive the
distinct honor of
2000 Millennium Medal of Honor

ABI American Biographical Institute, Inc. Publisher of Biographical Reference Works since 1967
Member of the Publishers Association of the South National Association of Independent Publishers
Main Office: 5126 Bur Oak Circle, PO Box 3121 Raleigh, North Carolina 27622 USA * Established 1967 * Fax H9-781-8712
The Governing Board of Editors of the American Biographical Institute
takes pleasure in announcing that

The ABI is the publisher of biographical reference volumes such as the International Directory of Distinguished Leadership, Personalities of America, Five Thousand Personalities of the World, International Book of Honor, and Most Admired Men and Women of the Year. These volumes, and others are recognized throughout the world as leading sources of reference on outstanding individuals.

The American Biographical Institute honors those individuals who are contributing to a better society by building better communities through outstanding service on local, state, or international levels. These leaders contribute their time and talents to civic organizations, public and private schools, universities and colleges, government organizations, professional groups, religious organizations, and more. Dr. Dur Muhammad Pathan is among a select group who have been nominated because of his outstanding accomplishments to date and noble example he has set for his peers and entire community.

Criteria for 2000 Millennium Medal of Honor is based on merit. The American Biographical Institute acknowledges successful individuals whose achievements represent a diverse range of activities such as business executives, volunteer workers, fund raisers, entrepreneurs, researchers, educators, associations organizers and officers, community project leaders, trendsetters, decision-makers, artists, humanitarians, entertainers, inventors, authors, musicians, and others whose activities will effect future generations. The 2000 Millennium Medal of Honor award stands for exceptional deeds and dedication to goals.

We hope you will assist the American Biographical Institute in recognizing the accomplishments of Dr. Dur Muhammad Pathan

Sincerely,
J. M. Evans
President

December 1998

DR.DUR MUHAMMAD PATHAN –A GREAT WRITER

Eminent Scholar, Historian and Poet Dr.Dur Muhammad Pathan is a Writer of his own right. He is Author of handsome number of Books:

Publications

- **Note:** Have been contributing columns and articles for newspapers, journals and periodicals since 1980 and hundreds of titles has been published. Have remained columnist of **Hilal-e-Pakistan, Jago, AwamiAwaz** and **Kawish** etc. Regular Column under title “**Tareekh Ji Dareekhulaythi**” is been published daily since years.

Publications

Year	S.No	Title	Subject
1981	1	Moti MoarMalook Ja	Folklore literature
1983	2	AsanjaAdeeb	Biography
1983	3	Jo KakayoMutatioMoun	Criticism
1984	4	AienoAienOliro	Column
1984	5	ZihniAzmaish	Child Literature
1985	6	SiyasiChurpur	History
1985	7	ChhelirayWaroShahzado	Child Literature
1985	8	MaulanaUbedullah Sindhi	Biography
1986	9	Adarsh Rang	Poetry
1987	10	AdabAienMahol	Research
1987	11	Sindhology Souvenir	Research/Editing
1988	12	Jehira Gul Gulab Ja	Folklore literature

Year	S.No	Title	Subject
1987	11	Sindhology Souvenir	Research/Editing
1988	12	Jehira Gul Gulab Ja	Folklore literature
1989	13	Allama I.I. Kazi Souvenir	(Co-Editing)
1991	14	MotyanMuthMalook Ji	Folklore literature
1995	15	LatyoonSunnLuqmanJoon	Folklore literature
2002	16	Luminaries Of Larkano	Research
2005-2006	17	INDUS-XIV (Annual Magazine)	Coordinator of the Cadet College Larkana
2006	18	“Creativity” Compilation Cadet College Larkana’s writings	Cadet College Larkana
2007	19	“Indus Annotated” keep to Cadet College Larkana Annual Magazines”	co-compiler

DrPathan Books on Website

www.drpathan.com

S.No	Title with Links touch the title book will be opened	S.No	Title with Links touch the title book will be opened
1	Aman Sabha - Activities and Resolutions of its Branches	11	List of All Members of Sindh Assembly from 27th APRIL, 1937 till Date
2	Aman Sabha - Pirs of Sind Against Non-co-Operation	12	Pottenger's correspondence on Sindh and from Sindh
3	Aman Sabha - Swaraj Sabha Formation of new political part at SHIKARPURE	13	SINDH AND WORLD WAR
4	Aman Sabha - Taluka Local Board Against Non-co-operation	14	SINDH IN 1942
5	Aman Sabha - The National Service Society Formation of New Political Party at Hyderabad	15	Sindh Main SiyasiChurpur by Dur Muhammad Pathan Part 1
6	CASES FIELD AGAINST BHAI LEKHRAJ, OM RADHE AND OTHERS OF OM MANDLI.	16	Sindh Main SiyasiChurpur by Dur Muhammad Pathan Part 2
7	Correspondence of Political Agents of East India Government regarding Sind Mission. (Compilation)	17	Sindh Provincial Conferences Proceedings and Presidential address
8	FREEDOM FIGHTERS LIST	18	SINDHI IN 1941(By Dr. Pathan)
9	Jo KayouMatalio Moon	19	ادب ۽ ماحول
10	LAW AND ORDER SITUATION IN SINDH IN 1941-42 AS REPORTED IN GOVERNMENT'S SECRET REPORT	20	سنڌ خلافت ڪاميٽيءَ جون سرگرميون

DrPathan Books on Website

www.drpathan.com

S.No	Title with Links touch the title book will be opened	S.No	Title with Links touch the title book will be opened
21	کجهه کالم	31	CHORONOLOGY OF THE COMMERCIAL & POLITICAL RELATIONS BETWEEN BRITISH AND SINDH(1612-1843)
22	کهاڻيون ٻارن لاءِ ۽ يارن لاءِ	32	OM MANDLI- SOURCE-MATERIAL ON ITS PAST
23	مقالا ۽ مضمون		
24	مولانا عبيدالله سنڌي (ڊاڪٽر در محمد پٺاڻ) 1985ع		
25	Chronology on History of Sindh from 1834		
26	Kala Bagh Dam		
27	SINDHI HINDU'S CONTRIBUTION		
28	CHRONOLOGY OF THE SINDH KHILAFAT COMMITTEE		
29	MASJID MANZILGAH		
30	CHORONOLOGY OF THE COMMERCIAL & POLITICAL RELATIONS BETWEEN BRITISH AND SINDH(1612-1843)		

Article under the Title TARIKH JI DARI KHULAY THAI

- ✓ He started writing Prose in 1982 and without any major break; his articles are being published monthly in Journals and weekly in Newspapers.
- ✓ It is amazing to Note that His Article under the Title TARIKH JI DARI KHULAY THAI (I am opening the window of your History) is being Published daily in KAWISH NEWSPAPER since last ten Years. All his Articles are uploaded on his website and link is: <http://drpathan.com/index.php/2019-11-09-15-58-14/2019-11-09-16-17-59> (12 links. Only one is given here. Whereas, there are 365 links
- ✓ His Articles in Journals are Research-oriented whereas, in Newspapers he provides food for thought on Social, Literary and Historical research problem. He is a Social Thinker and his writings are read by handsome number of readers.

www.drpathan.com

تاريخ جي دري
کلي ٿي....

تحقيق ۽ ترتيب
ڊاڪٽر در محمد پٺان

آئي. پاڪستان ۽ ڀارت وچ ۾ انهيءَ سيڪٽر ۾ شروع ٿيل ويڙهه جنگ ۾ تبديل ٿي وئي. 1971ع ۾ اڄوڪي تاريخ تي گڏيل قومن ايسٽ پاڪستان جي عوام لاءِ انساني همدرد جي بنياد تي 5 ڪروڙ رپيا گڏ ڪرڻ جو فيصلو ڪيو.

1972ع ۾ اڄوڪي تاريخ تي اسرائيل مصر ۽ شام تي حملا شروع ڪري ڏنا، جنهن تي پاڪستان جي وزيراعظم ذوالفقار علي ڀٽو شام ۽ مصر جي قيادت کي مڪمل حمايت جو يقين ڏياريو، ذوالفقار علي ڀٽو مصر جي صدر انور سادات ۽ شام جي صدر سان رابطو ڪيو، ان موقعي تي اهو فيصلو ڪيو ويو ته گڏيل قومن سان رابطو ڪيو ويندو ۽ عرب ملڪن جو گڏيل اجلاس ڪوٺايو ويندو.

2001ع ۾ اڄوڪي تاريخ تي آمريڪا طرفان افغانستان تي ڪيل حملن خلاف پاڪستان ۾ احتجاج شروع ٿي ويا، اسلام آباد پوليس اٽڪل هڪ هزار مظاهرين خلاف ڪيس داخل ڪيا ۽ گرفتاريون ڪيون ويون.

سالگرهه جا ڏينهن

تعليمي ماهر عطا حسين شاهه موسوي (1892ع)، اسڪالر پنڊت ديو دت شرما (1902ع)، شاعر منصور ويراڳي (1930ع)، ليکڪ جيوٽ چاولا (1932ع)، اسٽيج ڊائريڪٽر موهن جڳيسائي (1951ع)، ليکڪ ۽ ڪالم نگار دلشاد ڀٽو سينئر (1955ع)، شاعر شمشاد علي "شاکر" (1958ع)، شاعر حيدر شاهه حيدر (1959ع)، شاعر غالب سنڌي (1965ع)، شاعر ذوالفقار ساحل شاهائي (1974ع)، شاعر خطاڻي ٿيڀو (1975ع)، ناول نگار منير چانڊيو (1983ع).

1838ع ۾ اڄوڪي تاريخ تي انگريز عملدارن ڪيپٽن برنس ۽ ڪرنل پوٽينجر وچ ۾ ٿيل ڳالهه ٻولهه دوران اهو معلوم ٿيو ته انهن ٻنهي چئن کي سنڌ جي ماڻهن مشڪل وقت ڏٺو، جنهن تي هنن کي سنڌ جي حڪمرانن مان سٺو ريسپانس ملڻ جي پڪ هئي، هنن بکر وارو قلعو قرض تي حاصل ڪيو ۽ اُناج به ورتو پر هنن لاءِ سمورو ٿاسڪ ڏاڍو ڏکيو ثابت ٿيو.

1913ع ۾ اڄوڪي تاريخ تي سنڌ هلال احمر پنهنجي سالياني رپورٽ ۾ سنڌي مسلمانن کي صلاح ڏني ته اهي غلام محمد پرڳڙي جي سيس بل جي حمايت ڪن، سنڌ ۾ هڪ بينڪ قائم ڪئي وڃي ۽ پتيمر خانا کوليا وڃن، جنهن تي گهٽ ۾ گهٽ هڪ سنڌي اخبار پڻ شروع ڪئي وڃي.

1922ع ۾ اڄوڪي تاريخ تي نل ۾ خلافت ڪاميٽي جي مقامي شاخ جي گڏجاڻي ٿي، جنهن ۾ هندستاني سرڪار جي ترڪي ۽ هندستان بابت پاليسي جي مڏمت ڪئي وئي.

1938ع ۾ اڄوڪي تاريخ تي ڪراچي ۾ سنڌ مسلم ليگ جي پهرين گڏجاڻي ٿي، جنهن جي صدارت قائد اعظم محمد علي جناح ڪئي، گڏجاڻي ۾ حافظ علي محمد قرآن پاڪ جي تلاوت ڪئي، جنهن کانپوءِ ڪارروائي ڪئي وئي.

1958ع ۾ اڄوڪي تاريخ تي چيف مارشل لا ايڊمنسٽريٽر جنرل ايوب خان هڪ تقريب کي خطاب ڪندي چيو ته جيتوڻيڪ اسان جو مقصد جمهوريت کي بحال ڪرڻ آهي پر ماڻهو اسان جي ڳالهه کي سمجهڻ لاءِ تيار نه آهن.

1965ع ۾ اڄوڪي تاريخ تي رام ڳڙهه سيڪٽر ۾ هڪ خطرناڪ صورتحال سامهون

Some Pics of his Articles published in Newspapers are as under:

سنڌي نه فقط اتي پنهنجي هجڻ ۽ زندگي هجڻ جي ثابتي آهن. پر سنڌ جي روشن مستقبل لاءِ آيا به آهن. سندن پنهنجي قسمن جو ڪوششون تعريف جوڳيون آهن. انهن تعظيم برادرن کي اتي فرد آهن. جن جا وري دڳ پيچراڻي پنهنجا آهن. هنن جا انداز مون کي ڪڏهن ڪڏهن هدايتڪار جهڙا لڳندا آهن. انٽرنيٽ گروپن ۾ جهڙوڪ سندن حڪمتناما، نصيحتون ۽ وسيعن شايع ڇپندين رهنديون آهن.

مغربي ۽ ترقي يافتہ ملڪن ۾ رهندڙ سنڌي سڄي اسان جا اهي پريسي پرين سنڌ جي مسئلن کان بي خبر ڪونه آهن. سنڌ جو درد هنن جون به تدوين لڳائي ڇڏي ٿو ۽ ان ڪري اهي اتان جي ماحول قاعدن قانون مطابق ڄاڳوڙ به ڪن ٿا. پر هڪ شعير اهڙو به آهي، جنهن تي کين ڌيان ڏيڻو آهي. سنڌ جا مظلور ۽ مصيبتن ۾ ڦاٿل ماڻهو سندن صلاحيتن لياليتن، ذريعن وپسائيلن مان لاپ وٺي سگهن ٿا. سندن ڪوشش سان ٻن قسمن جون تعظيمون جڙڻ گهرجن. هڪ ”سنڌي ڪنسنوريشن“ جي نالي ۾ ۽ ٻي ”سنڌ ساهتا“ هڪ ”سنڌي مئٽر ٿيل ماڻهن جي پير وڃائڻ کان سواءِ مدد ڪري ان لاءِ هڪ مربوط ۽ مضبوط ٿيٽ جي ضرورت آهي.

هي ڳالهه ذهن ۾ رکڻي آهي ته ائين جي اڙجي پليٽ فارم تان ڪڍي جوڌپور لاءِ ڪم ۽ ريتي جو پاڻ لاءِ ڪم ڪرڻ ۽ ڏوڪڙن ڪڍڻ جو ڪلچر آهي. ان ڪري ”سنڌ ساهتا“ واري نظريي ۾ پاڻي ۽ خيرخواهيءَ واري تبليغ هوندي. جنهن کي منظم ۽ مربوط ڪرڻ کانسواءِ شفاف به رکڻو آهي. هن نظريي ۾ مغربي ۽ ترقي يافتہ ملڪن ۾ رهندڙ سنڌين کي پاڻ کانسواءِ سنڌ جي مقامي تعظيم ۽ فردن کي پاڻ سان ڪنٺو پوندو گهٽ ۾ گهٽ حتمي جي بنياد تي هڪ ان جي شاخ هوندي. اهي شاخن پراڻهي سنڌين جي تعاون سان ڏوڪڙ ۽ هنگامي حالتن ۾ ڪٽي ڇڏي ايندا. سامان اڳواٽ ڪڍ ڪرڻ شروع ڪنديون. جهڙوڪ ڪپڙا، تپڻ، اناج، بسترو وغيره وغيره جو پئجي ڪا هنگامي حالت پيدا ٿيندي اتي اهي مدد فراهم ڪندا. ٻارن، ٻوڙن ۽ ٻين آفتن اچڻ وقت سنڌي ماڻهو ڏاڍو ڳوٺ ۽ خراب ڪشي ٿوري. هن جي مصيبت ۾ ڪتاب جوڳي مدد نه ٿي ٿئي. ”سنڌ ساهتا“ اهڙين حالتن ۾ پنهورن جي پرڳڻو ٺهندي. ان کان سواءِ اهڙين حالتن ۾ سنڌي ماڻهو، جي سون جي مدد ڪندو کي حڪومت، نشريات ادارن ۽ ٻين الاقوامي ادارن تائين پهچائيندي. ”سنڌ ساهتا“ کي اهڙو ڪم ڪرڻ گهرجن جنهن ڪري دنيا ۾ ان تبليغ کي نمونن مثال ۽ ڊول ماڊل جي حيثيت ملي. هي، تنظيمي مددڪار، سيمپلر ۽ گنجائين ڪري وڌن ۽ ڌن ڪوٺڻ ۾ بهراڙي وارن جي مسئلن تي ويچارڻ لاءِ جهڙو ڏوڪڙن جا ضايع نه ڪندي، پرماتهن ۾ شعوري تحريڪ هلائيندي ته اهي وقت به وقت پاڻ هڙو ڇڏندو ”سنڌ ساهتا“ جي قند ۾ جمع ڪرائيندا رهن.

اهڙي ريت ”سنڌي ڪنسنوريشن“ جو بنياد هن اصول تي رکيو ويندو ته سنڌي ماڻهو کي قرض ڏئي واپار تجارت ۽ انڊسٽري جي دنيا ۾ آندو وڃي. ”سنڌي ڪنسنوريشن“ ڏوڪڙ ڪڍڻ لاءِ، پر سنڌي ماڻهو، کي ”ڪريڪاري، نوڪري، ۽ ايجائي ڪش“ ۽ غلامي مان چند ڇڏڻ جو ذريعو ٿيندي. سنڌين کي سڀڙ ڪاهي ۽ ڪا موقعا فراهم ڪندي، سنڌي ماڻهن کي پنهنجي پيرن تي بيٺو ۽ خودداري سيکارڻ جو ذريعو ٿيندي. پريڙهر، جيڪي اسان جا پيرن ره ٿا، انهن کي هن طرف به ڌيان ڏيڻ گهرجي.

توبن چاني! هيءُ جهان ”هو جي پريڙهه ۾ منهنجا پرين“

ڊاڪٽر در محمد پٺاڻ

سنڌي ماڻهو صدين کان دنيا جهان جي ڪڏم ڪڙڇ ۾ رهي پاڻ مڃرائيندا رهيا آهن. جڏهن واپار سانگي اسان جا وڏا مشرقي ملڪن ۾ پکڙجي ويا ۽ سامونڊي سفر جي ماهرن طور ڏاڪٽر ڇپرائين ته لاکيئي لطيف ”سرساڻندي“ لکي سندن تاريخ مرتب ڪئي. هي اهو دور هيو، جڏهن انهن واپارين جي وٽين جي سون جي مدد ڪيون سنڌي شاعريءَ ۾ هڪ موشن جو وروپ ورو ۽ وٽين خواهه مائڻ جي نفسيات بڻجي وئي ته مرد ملڪ کان ٻاهر پير ٽرڪن. اڃا اهي ئي نفسيات اسان تي اڙار بڻجي وئي آهي. ٻيا ماڻهو اسان کي توڪن ٿا ته سنڌي گهر ڇڏڻ تي تيار ٿيندا ٿي نه آهن. اسان انهيءَ توڪن جو جواب ته ڏنن ٻراڻهيءَ تي جهڙوڪ ڪٽڻ پڌي ٻيهر رها آهيون. ان ڪري لالڪاڻي مان ڪراچيءَ ۽ وينداسين ته ائين منهن پيلو ٿي ٿيندو. جيئن ڪو پريس وڃي رهيا آهيون. ان ڪري اسان وڌن شهرن ڏي وڃون ڪونه. اتي نوڪري ۽ ملازمت نه ڪيون ۽ ائين شهرن جا شهر پيرن جي حوالي ڪري ڇڏيون.

انگريزن جي زماني ۾ سنڌ جي هنڌن وٽ واپار لاءِ مشرقي ملڪن، سينٽرل ايشيا ۽ مغرب جو منهن ڪيس سنڌي ماڻهو. جي هن ڄاڳوڙ ”سنڌ روڪي“ نالي سان هڪ سنڌي واپارين جي طبقي کي جهر ڏئي شڪار ٻورو جي اهڙن هنڌن شڪاريو. کي سونو ڪرڻ شروع ڪيس. هنن ”هنديءَ“ جي ٽڪي سان ٻينڪ ڪاريءَ ۾ نشين طريقي کي جهر ڏئي پاڪستان جوڙيو. سنڌي هنڌ، ڪئي ڪنٽريڪس جي هٿيءَ تي نه ڪئي رياستي دهشت گريءَ ڪري سنڌ ڇڏي ايندا هليا ويا. اتان هنن ڏوڙ کي ڏنن ڇڏڻ شروع ڪيس. هنن ٻيهر جهر ورتي تان جو سڄي دنيا ۾ پکڙجي ويا ۽ انڊيا جي تس نس ۾ رت بڻجي پنهنجي ۽ ٻين جي زندگي کي بهتر بنائڻ جو ڪارڻ بڻجي ويا آهن. سياست، تجارت ۽ ٻين شعبن ۾ هنن دنيا ۽ دنيا ۾ ناٿو ڪمايو آهي. جو جتي ويا. ڏنن وائو اتان اتي ماحول ۽ معاشي ۾ ملي وڃڻ باوجود پنهنجو ناٿو ڦاٽر رکيائون ۽ ناٿو ڪمايائون. هنن جيان سنڌي مسلمان ۽ پاڪستان ٺهڻ کانپوءِ سنڌ کان ٻاهر اسلامي ملڪن کان وٺي ويندي مغربي ملڪن تائين پهتا آهن. انهيءَ رواج شهيد ذوالفقار علي ڀٽي جي ڏينهن ۾ زور ورتو. هن دور ۾ ديش کان سعودي عرب تائين سنڌي پورهيت بڻجي ناٿو ڪمائڻ ويا. پر هنن ملڪن ۾ گهڻو ڪٽو پوريهه وڌي ويا، يا اتي پوريهه ٿي رهي ڪئي نوڪريون نه ڪن ٿا هنن جي ڀيٽ ۾ مغربي ملڪن ۾ رهندڙ سنڌي سنڌي ماڻهو اتان جي ماحول ۾ حالتن جي اثر هيٺ شعوري سطح تي اڳڀرو آهي. اتي هن مقامي حوالن سان ۽ سنڌ کي محبت خواهه نسبت جي حوالي سان تعظيم نه ڪندا آهن. اهي تعظيم تي مڃوڙا ڪا به ڪن ٿيون ۽ سنڌ ۾ سنگت جي سهڪار سان اجلاس ڏاڻن ٿيون. اهي

رڳن پر هيءُ ڳالهه نه مڃي پوندي ته هو ”صاحب راڻ“ آهي. هو جيڪو ڏسي ٿو. ان کي قبول ڪرڻ کان اڳ سوچي ٿو ۽ جيڪو سوچي ٿو. اهو پنهنجي مائوڙن سان اڳيائيءَ سان وڌي ٿو اها وڏي ڳالهه آهي. ڪاٺيا اسان و گهڻا امريچيل پيدا ٿي پون.

امر جليل ثقافت تي معائن ڪارڻ ڪشي آهي. پر وڏي راءِ ڇڏيو آهي ته ثقافت جي اهميت، نوعيت ۽ ثقافت دوستي تي وڌاڻا ٿيڻ گهرجي. ثقافت ڪنهن محدود يا مخصوص عمل جو ناٿو ڪونهي پر اسان جي سياست، اسان جو علم، ادب، اسان جي رهڻي ڪهڻي، اهي سڀ ثقافت ۾ اچي رهن ٿا. اسان کي ثقافت جي سون شعبن ۾ توڙن ڦاٽر ڪرڻو آهي ته ڪي ڪنهن هڪڙي کي وٺي ان کي پاڻي شعبن تي جاري ٿيندو آهي ۽ سماجي ميدان ۾ ثقافت نه ٿيندو. ناچي پئي ڪشي آهي. انهن ڳوٺن ۾ هاڻي هڪ نئون هرول دستو پڻ شامل ٿيو آهي ۽ انهيءَ دستي مان ٿي ڪن امر جليل کي ڪنهن کي کنيو آهي.

انڌو هاڻي حيثيت تي لشتن جو نقصان ڪندو آهي. اسان سنڌ ۾ نظرياتي مٽرائڻ تي ڪيو آهي ۽ پنهنجو نقصان ڪيو آهي. ڪي ماڻهو اسان جون راءِ زور ڏيڻ ۽ معائنو ڏسي اسان کان سوڌ سويت وڃا ۽ حساب وٺندا رهيا آهن. ايوب ڳوٺي سنڌ کي بمبئي کان الڳ ڪرائڻ ۾ هڪ هيري جهڙو خطرناڪ ڪارڻ هو. نظرياتي، کي سنڌ کان الڳ ڪرڻ واري ڪوشش خلاف ٿيڻ واري نظرياتي ڪارڻ آهي. سنڌي ماڻهو سنڌ کي ٽاهي، ۽ وڏي ڏن پورٽ جي اين ڏاڏن جي اڳيان رکيو. اسان ائين ئي پنهنجن دوستن کي دشمن بڻائڻ جي ڪرت ڪندا رهيا آهيون.

چوڌراڻي ڏهن لکمان ڪشيدار کان ڪنهن ڀڄيو ته ”ٿو اڀرو غل ڪنهن کان سکيو“ ڇاڻڪن ته ”ٿي غلن کان جيڪو بي غل ڇڏندا آهن مان اهو ته ڪندو هئس“ ”سڪو راز ٿي غلن کان به سڪن ٿا ليڪن اسان غل ڪندڙن کي به ٻڌڻ لاءِ تيار ڪونه آهيون. امر جليل هن منهنجو بگ مٽيو راز ڪونهي. اسان پاڻ ۾ شايد هڪ ڏاڏو مليا هونداسين پر هو جيڪو ڳالهائين سان جيڪڏهن مان شديد اختلاف به

توبن چاني! هيءُ جهان

اظهار جي آزاديءَ جي بجاءِ ۾

ٿي ڪونهي. ”جيها جي ٽيها مون مارو مڃيا“ واري منزل آهي. ان تي ٿي قول ۽ فعل سان عمل ڪجي ٿو اسان اڳي ڪنهن ڏينهن آڙين جون ڳالهيون ڪيون ٿا ۽ وڏين هون ٿا پر فڪري ۽ نظرياتي غلاميءَ جا اسان ٿي ٿو ڪار ڪندڙ ڦاٽر ڪيا آهن.

ڪنهن جي مذهبي ۽ سياسي اڳواٽ خلاف ڳالهائين ته ماڻهو زبان وڃي ڪنهن کي ڏيڻ لاءِ تيار ٿي ويندا. ذهني ۽ فڪري غلامي اهڙي ته ڇوٽ ڇوڙي وڃي آهي جو ذهني ۽ فڪري آزاديءَ ۽ ايمان رکندڙ جو ساهه منهنجو لڳو آهي. پورٽ ۽ گهڻن جو ماحول جڙي رهيو آهي. انهيءَ صورتحال ۾ نظرياتي، قدر ۽ اصول پنهنجن حيثيتون ۽ حيثيتون مٽائي رهيا آهن. انهيءَ تبديليءَ کي هر منڍ ڏسي ٿو. پر ڪو ڪو محسوس ڪري ٿو ڇو ته ماڻهن بدران پاڻ وڏي راءِ آهن. سچن بدران انڌي تقليد ۽ پوڄاڙي پنهنجا پير کڻي رهين. انهن اسان مان فرق ڪرڻ ۽ تميز ڪرڻ جي سگهه موڙڻاڻي رهي آهي. ان ڪري اسان رت خراب ۽ حلال حق ۽ ناهن. ڪوڙ ۽ سچ ڪاڌ ۽ شراب جا ڦرڻ مٽجي رهيا آهن.

انهيءَ حوالي سان جنونيت ۽ ذهني ڦاڪي جي راءِ ري ۽ موزنجاهي جو هڪ مثال ملاحظه طريقي معذور باڏل کان وٺي ويندي شاه عنايت ۽ شاه لطيف تائين پورا ڇڏي ڪان وٺي ويندي بيٺي پئي ٿاڻين. سمورن جي مڙان انهن تي ٻڙ پون ٿا، پاسن پاسن ٿيون ۽ مرادن گهيرون رهن ٿيون. سڀ رڳو ڪنهن نڪت تار يا پندارن جي مڙن جي روبرو آهي. هو مرندو ته پير ڦير ٻڌايو ويندو. سندن اصلي حيثيت بدلي وڃي پندارن يا بدلي ٻڌي، پورا ڇڏي ويا ۽ بيٺي پير سياستدان، معذور باڏل فورميرٽ عالم هئو ۽ لطيف نظرياتي رهيو ۽ شاه عنايت انقلابي اڳواٽ هو. پر اسان انهن سمورن کي هڪ ئي صف ۾ آڻي ٻيهراريو ۽ ٻن اڏائي معدين ۾ جڏهن اسان ته مونداسين ته اهي سڀ

ڊاڪٽر در محمد پٺاڻ

ثقافت ڏينهن ملهائڻ جي حوالي سان امر جليل جيڪا پنهنجي راءِ ڏئي، ان تي جيڪو طرفان ڪوڙ ٿيو ۽ جنهن ريت اسان جا هوشيار جوان ڇڙ ۽ ڪاڙو ۽ سندرا ٻڌي ڳالهائڻ ۽ لکڻ لڳا، ان مان اسان جي فڪر ۽ نظرياتي بيٺهه جي خبر پئي ٿي. هن صورتحال ۾ وڏن جي چوڻي رات تي اچي ٿي ته ”جي ٿو شڪار ٿي پئجن ٿيون مڃان“. جي ٿيو ڪلياڻ مات ٻڌڻ ٿو ملات ”قربن تي اهڙا رات ٻڌڻ ٿيڻ ٿا آهن جڏهن ڏاڏا ۽ غلامتد به منجهي پوندا آهن. سچن ۽ لوڻن تي اهڙي نه ڏڙ ڇوڙي ويندي آهي. جنهن کي ڇڏڻ ۽ لاهڻ جو ڪم جهڙو ڪم ٿي پوندو آهي پر پوءِ به ڪي ماڻهو چچ پٺيان نه ڇڏندا آهن. جيڪڏهن لوڪ ٺهڙاڙ ٺاهندو آهي ته اهي ڦيرو ٺاهندا آهن.

مان سنڌالاهيءَ ۾ هئس. انهن ڏينهن ۾ و به اخبارن لاءِ مٽارو لکندو هئس. هڪ ڏينهن ڪنهن تنظيم جا شاگر آيا ۽ ٿله ٻڌي منهنجي لکڻين جي تعريف ڪيائون ۽ پوءِ پنهنجي اصلي ڳالهه تي آيا. ڇاڻڪن ”ڪئين ڏاڍو سٺو ٿا لکڻ لکڻ سان ٻاهر ٻاري ۽ ڏهن جهڙو ٿي ٿا ڇڏيو پر جيڪڏهن هيئن لکڻ ۽ هن موضوع تي لکڻ نه ڪيئن ته سٺو“ مون هن ڏي چئائي ڏنو ۽ زبان ڪريو. ”مان لکندڙ ۽ وڙان پوهئس“ اوهان جي چوڻ مطابق مان عالم ۽ لکڻ جي ڌات جو ڏئي پر لکڻ اهو جيڪو اوهان چاهيو! اثر شرڪت سان. پند ڪريو اهي مڪمل لڳائڻ واريون ڊپليون فرمائين پورا ڪار رڍين تي هلندو آهي. هتي منهنجي اهن ۽ ضمير جو پرڳڙو هلندو ۽ اهو لکندس“.

امر جليل ۽ مان زندگيءَ جي انهيءَ موڙ تي آهيون. جتي گاريون ملنديون. دشمنين ٿينديون ۽ ساڙڻون ٿينديون. ته به ڪنهن ”مٽي“ به مٽ. ته ڪنهن ”مٽي“ مٽي خاموشي تي رڃن کان سواءِ ڪو به

عوامي حقن جي ترجمان، ڪمپيوٽر تي پهرين مڪمل اخبار
ڪراچي، حيدرآباد ۽ سکر مان هڪ ئي وقت شايع ٿيندڙ
CERTIFIED
Daily AWAMI AWAZ
روزاني
عوامي آواز
سال 13 - شمارو 364 | اربع 26 ڊسمبر 2018 ع، 18 ربيع الثاني 1440 ه | صفحا 8 - قيمت 20 روپيا

ملک، شہر، گھر، کان، آگ، اندر، بی سدا، رچی

پيھر آفريني و اجسامي تبديلي آني لام پاڻ کي شديدي
مثرقو پيڙندو، صدين کان وٺي اسان رهيا آهيون. تعليم، علم، ادب
مثرقو نظريه و مثرقو اسان کي تبديل مثرقو نه سگهيو آهي. تعليم
سياسيدان وٽ به نه مثرقو، و مثرقو وٽ به آهي. ان هوندي به
اسان وٽ مثرقو رهيو آهي آڙ آهي. سياسيدين سڙيا و ڏيکاريون ڏيکارو
رهيو آهي. سياسيدين هاڻي پاڻ وڙهيا آهن و مثرقو پتي جا پوڻ پٽرا
مثرقو آهي. ڇهه ٽيونن جا پٽ آهن. ”حمار به سڀ مثرقو جهون“ ان
مثرقو، ”علمدار“ سياسيدين کان سواءِ تعليم علم ماڻهوءَ کي ”پاڻي“

باکتر در محمد
 پناٹ

ABC **CERTIFIED** عوامي حقن جي ترجمان، ڪمپيوٽر تي پهرين مڪمل اخبار
ڪراچي، حيدرآباد ۽ سکر مان هڪ ئي وقت شايع ٿيندڙ
Daily AWAMI AWAZ روزاني
عوامي آواز
سال 2 شمار 02 | ٻيو 2 جنوري 2019 | 25 پيگهه 1440 | 8 ماڻهو 20 ٿيڻ 20

سنڌ جون سماجي تنظيمون ۽ مقامي مسئلن جي يلغار

ڪي تنظيمون مقامي نوعيت جون آهن، جيڪي ڪن خاص مسئلن کي حل ڪرڻ لاءِ ڳولن ۽ ٺهن ٿيون ۽ ڪم پوري ٿيڻ يا منجهن ڏکيڙ پيدا ٿيڻ ڪري ڦٽي وڃن ٿيون. ڪي تنظيمون ذاتين

سماجي ڪارڪن ۽ سماج سڌارڪن کي سماجي مفڪر طور به روڊ وٺي پنهنجو جائزو وٺڻ گهرجي.

Some Pics of his Articles published in Newspapers are as under:

سنڌ کي سماجي مفڪرن جي گهرج آهي....

آلپينن ٿا ۽ اسان وٽ مدهوش ڪرڻ لاءِ جهڙوڪ نئين ڌن آهي ڪانه. اهي روايتون ساڳيون، اهي رسمن ساڳيون ۽ اهي اسان کي ٻوڙا ٻڌي اچار ڪرڻ جهڙوڪ مبلغ ۽ انقلابي ماڻهو جبل جي چوٽيءَ تي بيهي، گهٽو هيٺ بيسل مائٽن کي ڌرتيءَ جي خوبصورتِيءَ ڏسن ۽ آزادِيءَ ۽ خوشحاليءَ جون ڳالهائون ڪيون پراڻن روزن نمازن سان گڏ اهو ڪر به ڪيون ۽ اهر فھر به ڪتب پنهنجي ڳالهه اٿر ڪري ها ته هر دفعي ڪرڻ آسان ٿي ڀڃي. اهو ڪم آهي ته سنڌي عوام جي سماجي نفسيات جو مطالعو ڪيو وڃي مرضن جي نشاندھي ڪئي وڃي ۽ دوا ڏمڻ لاءِ ڪي ڊگ ۽ پيچرا ڪڍيا وڃن. سنڌ جو ماڻهو ۽ ان جي نفسيات اسان نظرانداز ڪنداسين ته ان جي ذهني، فڪري ۽ نظرياتي خدمت خواه ترسيت نه ڪري سگهنداسين پوءِ هوندا ساڳيا لائون ۽ ساڳيا چڱهه، ان ڪري موجوده سنگين حالتن ۾ اڄ سنڌ کي سماجي مفڪرن جي ضرورت آهي.

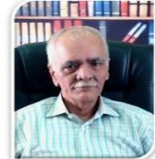
ڏاهن جي هن ڏيهه ۾ سوچڻ ۽ لوجڻ وارن جي ڪا به ڪمي ڪانهي، پر پوءِ به ڳالهه سمجهه کان ٻاهر آهي ته جيڪو زندہ

ڊاڪٽر در محمد پناٿ

آهي، سوچڻ زندان ۾ آهي، جيئن ٿڌ، نيشن وڌجيان وڃن ٿا سورن جا مڌڪور وڌندا، مسئلا ۽ مونجهارا ايترا وڌي وڻ ٿيا آهن، جو گهڻن ماڻهن جي کاڌيءَ کان گاهه کڻڻ مشڪل ٿي پيو آهي. پر مزي جي ڳالهه ته اها روايت بڻجي وئي آهي ته ڪونهن جي غلطي يا ذميواري قبول ڪرڻ لاءِ تيار ڪونهي، ايسٽرٽ حالتن ۽ پنهنجي تشویشناڪ صورتحال جو ڏوهه ٻين تي ڌڙٿو آهي ۽ پاڻ کي بي ڏوهي، متقي ۽ اصول پرست ثابت ڪرڻو آهي. هاڻي جڏهن هر ڪو عالم ۽ اديب، شاعر ۽ صحافي، سياستدان ۽ سماجي ڪارڪن قوم جي مقدر بدلائڻ ۽ مثبت تبديلي آڻڻ جي دعويٰ ۽ جاڳوڙ به ڪري

نظرياتي ماهر هر ڪنهن سماج کي لوئر، مڊل ۽ اهر ڪلاس ۾ ورهائڻ ٿا. انهن جو چوڻ آهي ته اهر ڪلاس پنهنجي نظام کي بچائڻ خاطر ڪا معمولي تبديلي به برداشت نه ڪندو آهي. لوئر ڪلاس کي وري تبديلي آڻڻ جو شعور ۽ گهريل سگهه ڪانه هوندي آهي. ان ڪري مڊل ڪلاس تي معاشري کي تبديل ڪرڻ يا ان کي وڌيڪ خراب ڪرڻ ۾ پنهنجو ڪردار ڪندو آهي. مڊل ڪلاس جيڪڏهن سورجن ۾ اهر ڪلاس جهڙو ۽ لوجڻ ۾ پنهنجي مفادن جو ترجمان پنهنجي پوندو ۽ سماج ۾ ڀينگ آڻيندو پر جيڪڏهن اهو لوئر ڪلاس جي سوچن لوجڻ ۾ رڻ جو لڳي هي ڪلاس گهرڻ ۾ هڪڙي ٻولي ڳالهائي، ٻاهر ٻي ٻولي ڳالهائي ۽ دفترن ۾ وري ٽين ٻولي ڳالهائي پاڻ کي تهذيب يافتا چئي ۽ پنهنجن ڪردار ڪندو آهي. ورن کي سادو يا چٽ سمجهي. اسان جيڪڏهن سمجهون ته اهو ئي اسان جو مڊل ڪلاس آهي ته پوءِ اهو قبول ڪرڻو پوندو ته هن مڊل ڪلاس سنڌ جي پوڙي آهي ۽ سنڌ جي ثقافتي، سماجي، تعليمي، لساني ۽ سياسي تحريڪن ۾ منفي ڪردار ادا ڪيو آهي. جيڪڏهن ڪامورو آهي ۽ شهرن ۾ نوڪري ڪري ٿو ته ڌري گهٽ پين جي غلامي ڪري ٿو پر جيڪڏهن آندرون سنڌ ۾ آهي ته پوءِ عملدار رغيٽ آزار ٿي پنهنجن ڪي غلطي ڪرڻ تي مجبور ڪري ٿو انهيءَ جا اهي پئي روپ خطرناڪ ۽ سنڌ جي مفاد جي خلاف آهن. انهيءَ کان سواءِ سنڌ ۾ لوئر مڊل ڪلاس جي صورت ۽ حيثيت به نظر اچي ٿي. هن ۾ اهي ماڻهو اچي رهن ٿا جيڪي ننڍيون نوڪريون ڪن ٿا يا ڪو هلڪو ڦلڪو ڦٽو ڌاڙي ۽ واپار ڪن ٿا. پراڻي هڪ ئي وقت تي مڊل ڪلاس ۽ اهر ڪلاس جا جهڙوڪ محتاج ۽ ڀڏا پانهن آهي دفنري ڪاروهنوار ۾ هو وڏن صاحبن ۽ ڪامورن جا محتاج آهن ۽ سماجي حوالي سان وري اهر ڪلاس يعني ڪنهن وڌيري، پير يا امير جا خادم آهن. هو ڪنهن نه ڪنهن وڌيري يا پير جو منشي ٿي گذارڻ ۾ مان سمجهنداسين. پوءِ جيڪڏهن اسان هوندا ته اسڪول پڙهائڻ ڪونه ايندا، جيڪڏهن ڪا ٻي هلڪي ڦلڪي نوڪري هوندي ته هو وڌيري کي يا پير کي ڏيئي ملازمتي پائيندي کان آزاد، بلڪه چوڙاڳ هوندا. انهي ”لوئر مڊل ڪلاس“ ملازم طبعي کي بڻندي، پير ۽ مورشن ۽ اولاد جي نوڪرين جي نوڪرين ۾ ڪنهن نه ڪنهن پير يا وڌيري جي اثر رسوخ سان قائل وٺو پئي ٿو ۽ اهڙيون اميدون رکڻيون پون ٿيون. ان ڪري مڊل ڪلاس ۽ مفادن جي مجبورين کي طبعي نظام اسان جي سنس ۾ ڌڪري ڇڏيو آهي. ان ڪري ڏيئي ڌڪ مڻي نه ٿو چڙهي سگهي. ان ڪري سنڌ جي

ڊاڪٽر در محمد پناٿ

ساڻي ٿي بيهندو ته پوءِ تبديلين کان وٺي انقلاب به اچي سگهي ٿا. سنڌ ۾ ڏٺو وائڻو جهڙوڪ به ڪلاس آهن. هڪڙا امير ته ٻيا غريب، هڪڙا حاڪم ۽ ٻيا محڪور، هڪڙا پيرن ته ٻيا مرید، هڪڙا وڌيرا ته ٻيا سندن لکڻ راڄ، اسان وٽ جهڙوڪ مڊل ڪلاس آهي ئي ڪونه. ان هوندي به ڪن جو خيال آهي ته روايت ڪالريا سڀن نوڪرين وارا ماڻهو سنڌ جو مڊل ڪلاس آهن. انهيءَ ڪلاس جا ماڻهو نتون ٿو ٿا ته انهن ته حالتن مطابق پاڻ کي تبديل ڪندڙ به آهن. هن طبعي وارن کي پنهنجا رهاڻن جا روڻ ڇڏيا ۽ شهرن جي چانو ۾ رهڻ بند ڪيون هنن ئي پنهنجن مائٽن پدران شهرن ۾ اچي نئون دنيا گهرڻ ۾ آنديون، ان ڪري هنن کي ڪري خانداني رجحشن ۽ تضاد پيدا ٿيا. ان ڪري هنن جو شهري گهرڻ ۾ تهري رڌين مڃڻ يا اچڻ ڪري سنڌي ٻولي ۽ ثقافت کي ڪاپاري ڌڪ

Some Pics of his Articles published in Newspapers are as under:

[illegible][illegible]

ورسي جي مناسبت سان

[illegible]

پروپيگنڊا ڪندڙ ڊاڪٽر جي مرتبي کي ٽن صديءَ تائين مٿي غور ڪندي ڪڍي ڇڏي آهي. هن ڪيترن ئي ڪارڪنن جي سڙاڙ تي انهي غرضي دوران سڙي پڙي ڪندڙن جي، جنهنو غالباً سڌ نه ٿي ٿي پئي ڪنهن سنگيت ڪار تي ڪوڄيڻ جو چڱو نمونو آهي. فري ضامند پهرين ليکڪ جو چڱو نمونو آهي. هن 1947ع ۾ ڪتاب لکيو. 1957ع ۾ تيرٿ سنڌ ۾ 1964ع ۾ تانئيدس تلرچا جن ڪاري ڪتاب لکيا. ٽارو ڪار لعل ناريجا ڪيڪو ڪار ٻيوهيو ڪيو آهي. ان جو تڏهين سال 1985ع ۾ ڪتاب ڪندڙ ڊاڪٽر جي چاٿو

[illegible]

Some of his Articles are given bellow: Click the Title Articles will be opened

Title	S No.	Title	S No.
<u>ٻه واڻي تي بيٺل قوم ۽ غيب جو مسئلو .</u>	11	<u>اچوت هڪ ٻي کي ادورو قبول ڪرڻ ڇڏي ڏيون .</u>	1
<u>جائڻي ناهي پر هوندي نانيءَ مهاندي .</u>	12	<u>اچوت هڪ ٻي جا وير نه ٿيون .</u>	2
<u>خير بد سڄڻ ، او! اڙي بي خبر .</u>	13	<u>اچو ڪجهه ته آدرشن تي سڃاڻيون .</u>	3
<u>داخلي غلاميءَ جي زنجيرن ۾ جڪڙيل قوم .</u>	14	<u>اسان جي تاريخ ۽ تحقيق دشمنيءَ جا ڪي مثال .</u>	4
<u>دڪ ، ڌرتي ڌڻين جو ڪامن فيڪٽر .</u>	15	<u>اسان جي دور جون ڪي علمي ۽ ادبي جماعتون .</u>	5
<u>دوڪو ناهي دل جو دارون .</u>	16	<u>اسان مان هر ڪو هٿ لست تي آهي .</u>	6
<u>! روئاري سڄڻ پوءِ ڪلاڻ نه آئي .</u>	17	<u>انگريزي دور جي سياست .</u>	7
<u>رئندي عمر گذاري ، يار دي خبر نه ڪائي .</u>	18	<u>اڻ ڄاڻائيءَ جهڙو عذاب ۽ ڊپ جهڙو گناهه ٿئي اي .</u>	8
<u>سند ۾ فڪري ۽ نظرياتي ارتقا جو گهوٽالو .</u>	19	<u>آهي ڪو ننڍڙي سنڌ جي شاندار تاريخ کي بچائڻ .</u>	9
<u>سنڌي اڳواڻ ٿيڻ سولو پر سنڌي ٿيڻ تمام ڏکيو .</u>	20	<u>ٻڌڻ ، سمجهڻ ۽ مڃڻ وارن جو تناسب .</u>	10

Some of his Articles are given bellow: Click the Title Articles will be opened

Title	S No.	Title	S No.
<u>ڪيڏا ڪارڪن ، ڏيهي منهنجي ڏوهه جا .</u>	31	<u>سنڌي سماج ۾ باهمي لاڳاپن جي صورتحال .</u>	21
<u>مولا منهنجي پڄاءِ ، بيا وڃي بن پون .</u>	32	<u>سنڌين جي تقسيم کان سنڌ جي تقسيم تائين .</u>	22
<u>هي دهلن سنڌا ڌڻڪا، ٻڌي چون ٻوڙا؟ .</u>	33	<u>سوچڻ ۽ لوڇن ۾ توازن جو مسئلو .</u>	23
<u>وحدت ۽ ڪثرت جي فلسفي بابت اسان جي سماج جا .</u> <u>ويچار</u>	34	<u>سياسي تنظيمون ۽ ڪارڪن .</u>	24
<u>واٽون ويهه ٿيون</u>	35	<u>سيفل سپئي آهيون، پر سيف الملوڪ به ته ڪو ٿئي .</u>	25
<u>الطاف حسين کي موٽ احتياط سان ڏجي يا جذبات سان؟.</u>	36	<u>شيڪسپيئر ۽ شاهه لطيف جون قومون .</u>	26
<u>رس ۾ رسڻ گهريو .</u>	37	<u>عدم طرف وڌندڙ اسان جا قدم .</u>	27
<u>سنڌ ۾ عيسائيت جي تبليغ ۽ علم ادب .</u>	38	<u>قوم ڪنهنجي پٺيان لڳي ؟ .</u>	28
<u>سنڌ کان ٻاهر ڪهاڻي جي اوسر .</u>	39	<u>ڪامن فيڪٽرس جي تلاش .</u>	29
<u>ننڍي کنڊ ۾ سنڌي ڇيائي .</u>	40	<u>ڪراچي سنڌ جو چمڪندڙ ستارو .</u>	30

Some of his Articles are given bellow: Click the Title Articles will be opened

Title	S No.	Title	S No.
ادل سدا آرام ۾، پائر پيا پٽڪن	51	گفتا گل: گل محمد جا“ لاءِ لکيل تعارفي مقدمو”	41
ادل سدا آرام ۾، پائر پيا پٽڪن	52	Allama II Qazi	42
اسان جي ادبي دنيا جون انوڪيون روايتون	53	Articles of Follow ON by Dr Pathan	43
اسان جي معاشري ۾ مخالفت جو مسئلو	54	Bhagatkanwar ram and other articles	44
امن پيار اتحاد جي، آءٌ ته بڻايون ايجنڊا سائين	55	The site Kutte-Ji-Qabar is part of Sindh	45
اهو عشق علم بنا، جانب! آهه جنون	56	اٺين آني جو اٺ، ٻارنهن آناگهلاڻي	46
ايجها ڪام ڪريجي، جنهن وچ آدم آپ بڻجي	57	اچو ته قومي آسمان جي اوزون جا تهه بچايون	47
ايران جي علقمندي	58	اچو ته ڪوهه مان بلو ڪيون	48
ايندڙ مڪاني چونڊون، سسين جو چونڊو نه ٿين	59	ادارن مان اوندهه ڇو نه ٿي وڃي؟	49
برهه بنا نه بدلجن، هوت ۽ حالتون هي، جانب جوت-نگر جا، ڪجهه تان سياڻو ٿي	60	ادبي دهشتگرديءَ جا انوڪا اسرار	50

Some of his Articles are given bellow: Click the Title Articles will be opened

Title	S No.	Title	S No.
<u>تون تان اڌ کان مٿي آهين ڪائنات</u>	71	<u>برهمو سماج ۽ سنڌي ادب</u>	61
<u>تون جا چئڻ تبديلي، ان جا گهڻا انگل</u>	72	<u>په لفظ</u>	62
<u>تون ڏکي ٿي دجال</u>	73	<u>پوڙا بدن ڪين، ساز اسان جي سورن جا</u>	63
<u>جانب! جزوي طور، ڪرين ڪوهه قبول؟</u>	74	<u>ٻوليءَ جي جهولي، پنهنجن ۽ پراون جا گل ۽ ڪنڊا</u>	64
<u>جانب! جل ته جلتون جوت لاءِ</u>	75	<u>پاڻ اهڙا جو هاڻي به چپر ۾ لڪائي ڇڏيون</u>	65
<u>جت نانيءَ- ويڙهو، ات پيار نه، پر جهيڙو</u>	76	<u>پاڻ جو پنهنجي ليکي ۾ ناهيون</u>	66
<u>جهڙي سن، تهڙي ٿي ويهان</u>	77	<u>تصوف جي غلط تشريح</u>	67
<u>جهمون چڱائي</u>	78	<u>تنظيمون توجه ڏين</u>	68
<u>جي سوچين لوچين، تون سماج لاءِ</u>	79	<u>توبن جاني! هيءُ جهان</u>	69
<u>جي سوچين لوچين، تون سماج لاءِ</u>	80	<u>توبن جاني! هيءُ جهان – بشر آهين يا تون باهه؟</u>	70

Some of his Articles are given bellow: Click the Title Articles will be opened

Title	S No.	Title	S No.
<u>حالتون ڪاڏي پيون وڃن؟</u>	91	<u>جي ڪم ڪرين سڪارٽا، صاحب نه ڪر اڪارٽا</u>	81
<u>حالتون ڪاڏي پيون وڃن؟</u>	92	<u>جي ڪم ڪرين سڪارٽا، صاحب نه ڪر اڪارٽا</u>	82
<u>حڪومتون ملازمتن لاءِ ويري يا واهرو؟</u>	93	<u>جي نينهن نشانبر نه ڪري، سوتان ناهي نينهن</u>	83
<u>خيرپور جي سرمستي</u>	94	<u>جيڪس هيس ڌاري</u>	84
<u>دردن جي دوا جو هيءُ ئي ديار يار</u>	95	<u>چونڊن جي بئي مرحلي مان ڪهڙيون ڳالهيون چونڊجن</u>	85
<u>دنيا بدلايون يا دل بدلايون؟</u>	96	<u>چونڊن جي بئي مرحلي مان ڪهڙيون ڳالهيون چونڊجن؟</u>	86
<u>دنيا جي دردن سان گڏ، سنڌ جا سور به ياد ڪريون</u>	97	<u>ڇا سنڌ جي سياست جا خدوخال اهي ئي رهندا؟</u>	87
<u>ڊاڪٽر در محمد پٺاڻ ڊاڪٽر بلاچ جي ڪتاب رهاڻ هيرڻ ڪاڻ، ”جلد بئين جو مطالعو تعارف</u>	98	<u>ڇاڪي وڃي ڇو بيلي رهين بين جو</u>	88
<u>رانول تنهنجا رنگ هزار</u>	99	<u>چڏيو ته ادارا الله کي پيارا نه ٿين</u>	89
<u>رانول! روايتون، قائم دائم اصل کان</u>	100	<u>چورا! توکي پڳ ڪو نه ٻڌرائيندا</u>	90

Some of his Articles are given bellow: Click the Title Articles will be opened

Title	S No.	Title	S No.
<u>سنت جي سياستدانن ڏانهن صورتحال جو سنڀو</u>	111	<u>رائن کي نه راجن کي، پر راضي رکجي روح</u>	101
<u>سنت کي سماجي مفڪرن جي ضرورت آهي</u>	112	<u>رت آئي منڙي ٿاڦل جي</u>	102
<u>سنڌي ادب جو وڏو نالو - حميد سنڌي</u>	113	<u>رحم ۽ رحمت لاءِ ترسندڙ قوم</u>	103
<u>سنڌي ادبي بورڊ يا ڪشمير جو مسئلو</u>	114	<u>رشتا روحن ڇڏيا</u>	104
<u>شامت اعمال ما صور تي نادر گرفت</u>	115	<u>رينجرس جي اختيارن وارو مامرو ڪهڙو رنگ لائيندو؟</u>	105
<u>شايد مون ۾ ناهين تون، يا تو ۾ نه آهيان مان</u>	116	<u>ساهرن سان گڏ، پيڪن سان به ڪٿي رهائجي</u>	106
<u>شطنج جي مھرن جي مٿاسٽا ڇو ۽ ڇا لاءِ؟</u>	117	<u>سر شاهنواز ۽ سکر بئراج ۽ ٻيون ڪجهه ڳالهيون</u>	107
<u>صاحب! سنڌي ڪير سڏائي</u>	118	<u>سکر بيراج جا سنڌ جي عام جيوت تي اثر</u>	108
<u>الطاف جي عافيت</u>	119	<u>سنڌ ۾ سماجي ڪمن جي صورتحال</u>	109
<u>الطاف جي عافيت پاڪستان ۾ ئي آهي</u>	120	<u>سنڌ جو سنجيده مسئلو فرد - سازي آهي</u>	110

Some of his Articles are given bellow: Click the Title Articles will be opened

Title	S No.	Title	S No.
<u>ڪجهه هوشياري، مٿان اچي پئي آدمشماري</u>	131	<u>الطاف، ايم ڪيو ايم ۽ علائقائي سياسي صورتحال</u>	121
		<u>جون تقاضائون ۽ حڪمت عمليون</u>	
<u>ڪر سين، عهدن ۽ رتبين</u>	132	<u>عجب جهڙيون عادتون، پرين ۾ آهن</u>	122
<u>ڪر سين، عهدن ۽ رتبين سان واڳيل واسطا</u>	133	<u>فرض ادا ٿي ويو</u>	123
<u>ڪوڙو تو ڪفر سين، ڪافر ڪين سڏاء</u>	134	<u>قرب ۽ قربت جا ڪاٿا، هي ته ناهن هوت</u>	124
<u>گرمي ۽ جي گرم سياست</u>	135	<u>قلم ڪيڙي ۽ جي وهيو، تون تان ڪٿ نه ڪند</u>	125
<u>گل – گلحياتجا</u>	136	<u>قلندر جي نگري ۽ جو سانحو ۽ اسان جو نظرياتي</u>	126
		<u>سفر</u>	
<u>گهڻن منهنجن غمن تي، رهجان تاريخ تون گواهه</u>	137	<u>قوم يا هر ڪنهن لاءِ لت جو مال</u>	127
<u>مَ ڪي رو ۽ نه رڙ، نه ڪي ڪر دانهون</u>	138	<u>ڪاڳر ڪارا ڪري ڪوه! ستي ڏي ڪا سرت جي</u>	128
<u>مارون گهرن ملڪ جا، پنهنجن کان پناهه</u>	139	<u>ڪجهه هوشياري، مٿان اچي پئي آدمشماري</u>	129
<u>مارون گهرن ملڪ جا، پنهنجن کان پناهه</u>	140	<u>ڪجهه هوشياري، مٿان اچي پئي آدمشماري</u>	130

Some of his Articles are given bellow: Click the Title Articles will be opened

Title	S No.	Title	S No.
<u>ناظم آيو ناز سان بدليو ڪين نظام</u>	151	<u>ماندو ٿجي، پر مندو نه ٿجي</u>	141
<u>نانيءَ ويڙهن جي نوبت ڇو ايندي آهي؟</u>	152	<u>ماندي ٿي ۽ نه ماري</u>	142
<u>نه سبب نه سرت، نوڙت رڳو نفرت سان</u>	153	<u>ماڻهو مٽجن ڪو نه، مٽجي سگهن من</u>	143
<u>نهنجي ماتي پوميءَ جي موجوده دور</u>	154	<u>محبين معتبري، سڪي پٽڪي ڏاهه ۾</u>	144
<u>نيچ نوڪري گند جي ٽوڪري</u>	155	<u>مسئلو اقليت ۽ اڪثريت جي مخالفت جو</u>	145
<u>نيو يارڪ تائين پهچندڙ نظرون</u>	156	<u>مفروضن جا ماريل ماڻهو</u>	146
<u>نئون دور ۽ نوان يزید</u>	157	<u>ملڪي سياست ۾ سلطاني گواهن جو ڪلچر</u>	147
<u>هي تان ڏس هوش سان، هلي ڪيئن جهان</u>	158	<u>موت، ميڊيا ۽ اسان جا رويو</u>	148
<u>هي جو پرين پهتا پارتي، سفارشي</u>	159	<u>مٿن مٿان مامرا، هيئن نه وجهجن هوت</u>	149
<u>هي درگاهن تي دانهون ۽ اسان جي منزل جون راهون</u>	160	<u>نازن وارا او نخريلار بيلا</u>	150

Some of his Articles are given bellow: Click the Title Articles will be opened

Title	S No.
<u>هي سور، جي ساجن! تنهنجي سماج ۾</u>	161
<u>هي هيٺا پوءِ به بيٺا ؟</u>	162
<u>هيءُ دشمني ته ناهي</u>	163
<u>وڊيل ٿي وايون ڪري</u>	164
<u>وڏي وٽ ادا حميد</u>	165
<u>وڏيون مڃيون، قانون ۽ عوام</u>	166
<u>ورهائي کان اڳ جي غير مسلم شاعرن جي ڪلام جو مطالعو . در محمد پٺاڻ</u>	167
<u>وري واچوڙو پهتو اچي يمن ۾</u>	168
<u>وري ورتي ٿو واءُ، ڏکڻ سنڌو ڏيهه تي</u>	169

Contact of Dr.Dur Muhammad Pathan

- Website www.drpathan.com
- Email gulhayat2010@gmail.com
- Phone Number +92 333 7526616

Gul Hayat Institute

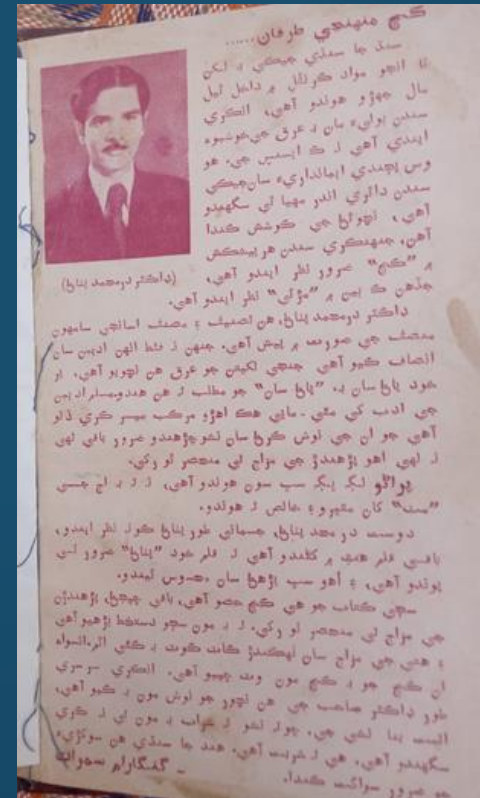
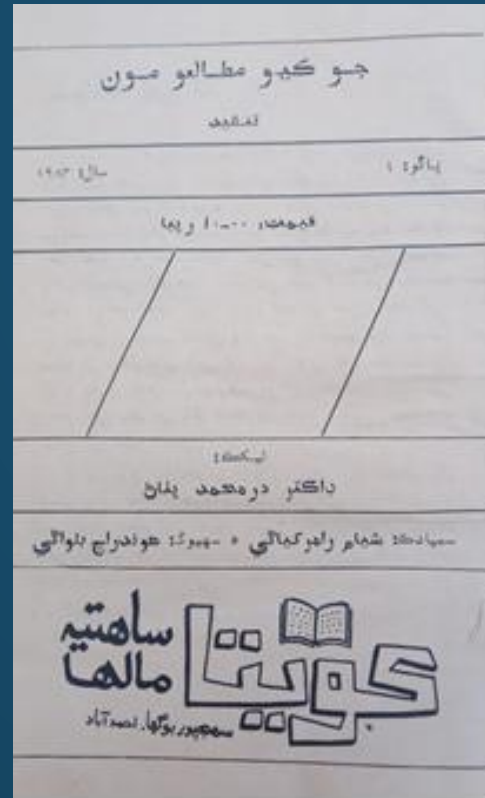
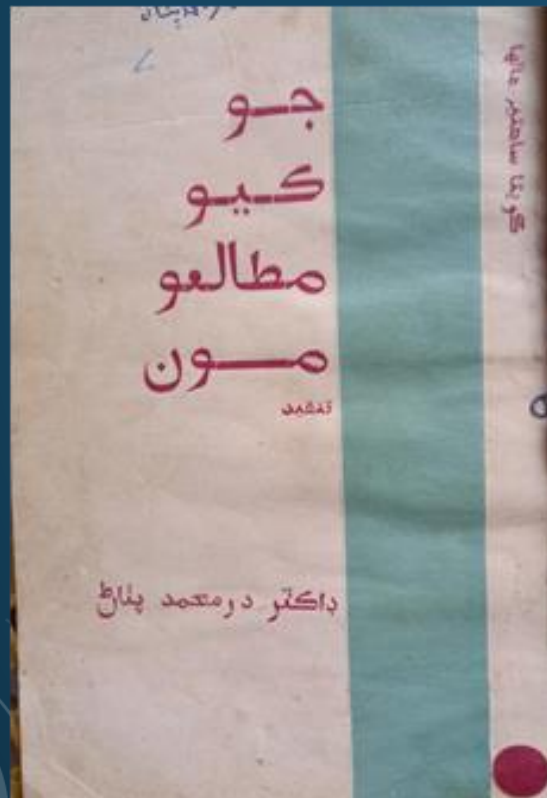

DUR DUR MUHAMMAD PATHAN-SCHOLAR

HISTORIAN, POET & WITER OF SINDH. PROVINCE OF PAKISTAN IS FAMOUS AND
POPULAR IN INDIA.

IN EIGHTY DR.PATHAN STARTED CONTRIBUTING HIS PROSE AND POETRY FOR INDIAN JOURNALS AND PERIODICALS.

- His First Book "JO KAYO MUTALIO MON" in India was published in 1983 by Kavita Sahitya Malha, Ahmadabad. It was a book on Criticism and an Eminent Scholar Gangaram Samrat wrote introduction of Author, Dr. Dur Muhammad Pathan

INDIA FOR DELIVERING LECTURES ON THE HISTORY

in 2008, keeping in view the status and contribution of Dr.Dur Muhammad Pathan, he was invited to India for delivering lectures on the History, Culture and Literature of Sindh.

CONTRIBUTION OF SINDHI FREEDOM FIGHTERS TO INDEPENDENCE

Ram Jethmalani

Wednesday, May 21, 2008

Sindh played a vital role in freedom movement during British rule but information about it is scattered and there is no single comprehensive document which records the glorious contribution made by Sindh. The main reason for this is that with Independence, came also the Partition and the province of Sindh was in its entirety merged with Pakistan without regard to the fact that certain regions of Sindh had larger Hindu population. But then the unfortunate situation was that the leaders of the Indian National Congress wished to avoid any protracted negotiations as they were in a hurry to get independence and power for themselves, despite protests from the Sindhi leaders; and the leaders of the Muslim League were naturally keen to have the largest areas merged with Pakistan. But apart from surrender of entire Sindh to Pakistan, the situation so arose that with Partition, Hindus in Sindh came under a terrible threat to their life, liberty and property. Large numbers of Hindus from Sindh began to migrate to India with the help of local leaders of the Indian National Congress. The turmoil in Sindh became all the greater with the influx of Muslim refugees from India and the danger to Sindhi Hindus grew day by day making it imperative for them to leave Sindh. Yet, they faced a dilemma as the leaders in India were against Hindus leaving Pakistan to settle in India and the direction to the local leaders of the Indian National Congress in Sindh were to discourage such exodus. But the local leaders,

CONTRIBUTION OF SINDHI FREEDOM FIGHTERS TO INDEPENDENCE

being witnesses to the terrible situation in Sindh, defied the orders from the Central command; and the waves of migration to India began with Sindhis leaving their properties and all their possessions in Pakistan. Faced with reluctance from Indian leadership and to ensure that India does not close its door to refugees from Sindh, the Sindhi leaders rushed to Mahatma Gandhi, who alone in India understood the plight of Sindhi evacuees; and Gandhiji uttered his famous line, "I am a Sindhi", and under his influence, the gates of hospitality in India began to be opened, somewhat, for those

Sindhi refugees from Pakistan.

In those conditions of turmoil, distress, danger, and uncertainty, naturally the emphasis of the penniless Sindhis migrating to India was to face immediate economic challenges and, somehow, to improve their living conditions. Over the years, these challenges have been met successfully.

The time has therefore come to set the record straight and to attempt to present a comprehensive account of the glowing contribution of Sindh in the freedom struggle and the role of heroic Sindhi freedom fighters.

How the Idea Was Conceived

Though Sindh remained second to none in the freedom movement, while going through the pages of history compiled on the freedom movement, it is observed with grief that most of the historians have ignored the outstanding contribution of Sindh in the Freedom Movement.

CONTRIBUTION OF SINDHI FREEDOM FIGHTERS TO INDEPENDENCE

Independence was the result of the joint and collective struggle launched by the masses of the united British India. Sindh played its vital / leading role in the freedom movement since the War of Independence of 1857 (though it was conquered only 14 years earlier in 1843). Sindh participated in the formation of All India Congress Committee (A.I.C.C.) and All India Muslim league (A.I.M.L.). Non-cooperation movement duly supported by Mahatma Gandhi / I.N.C.C. was implemented in Sindh by virtue of the passing of a resolution at the Khilafat Conference in Karachi.

Immersed in survival initially and accumulation of wealth later, Sindhis did not pay heed to the recall of their glorious past, with the result that they now stand disassociated with it altogether. Added to this, the young generation was compelled to assimilate into culture and society, very different from their own. This situation created adjustment problems for the young generations. The link to their roots and cultural heritage was severed, but cultural and historical identification made them feel lost, because no body was there to tell them who they were and how their collective future identification would be determined and accepted by the world community.

Apathy and lack of interest of Sindhis was obvious when people / scholars of other provinces started making demands for creation of their own Museums and Archives for highlighting their role in the freedom movement. Recently it has been demanded and suggested that Bengal / Punjab Partition Museums be founded

CONTRIBUTION OF SINDHI FREEDOM FIGHTERS TO INDEPENDENCE

Sindhis being second to none in the Freedom Movement during British Rule cannot afford to be a vanishing or invisible nation. With their own Identification, they have to play their role in the present and future in the world community. And history has proven that Sindhis are capable of leading the world community in every field of life.

Keeping in view the above facts, like minded people conceived the idea of initiating a project so as to rectify the situation. In this connection Dial Gidwani took a leading role and started looking for the co operation of like – minded Sindhis and organizations. In India he received due co operation from outstanding individuals besides, organizations such as Global Sindhi Council and SindhiShaan. In Sindh / Pakistan he approached the Gul Hayat Institute to extend its co operation for the noble cause.

As a consequence a joint meeting of American Institute of Sindhology, U.S.A., (www.sindhulogy.org.) Global Sindhi Council of India (www.globalsindhicouncil.org) and Gul Hayat Institute of Sindh (Pakistan) (www.gulhayat.com) was held in Mumbai between 11-19 February 2008 to discuss the proposed project and finalize its modalities and chalk out future lines of action. Several Sindhi scholars, historians, academics were invited to participate.

CONTRIBUTION OF SINDHI FREEDOM FIGHTERS TO INDEPENDENCE

We owe it to our generation and the coming generations, an authentic and objective historical record which, among others, will include the following features :

History of relevant political parties-organization & activities

Movements of political importance.

Chronology of political events.

Role of press and media; Imposition of ban/censure on press/literature.

Impact of Divide & Rule policy on Sindhi Society.

Freedom Fighters and their contribution

Role of Bombay Legislative Council, Central Legislative Assembly and Sindh Legislative Assembly and other debates.

The task will consist of the following assignments:

Collection of source-material in India, Sindh and elsewhere, such as Articles, Memoirs, Auto/Biographies, testimony of witnesses etc.

Government publications, such as Year Books, Reports etc.

Proceedings of Assemblies/Councils.

British records

Newspaper and media reports

Court Cases

Information on websites

CONTRIBUTION OF SINDHI FREEDOM FIGHTERS TO INDEPENDENCE

We owe it to our generation and the coming generations, an authentic and objective historical record which, among others, will include the following features :

History of relevant political parties-organization & activities

Movements of political importance.

Chronology of political events.

Role of press and media; Imposition of ban/censure on press/literature.

Impact of Divide & Rule policy on Sindhi Society.

Freedom Fighters and their contribution

Role of Bombay Legislative Council, Central Legislative Assembly and Sindh Legislative Assembly and other debates.

The task will consist of the following assignments:

Collection of source-material in India, Sindh and elsewhere, such as Articles, Memoirs, Auto/Biographies, testimony of witnesses etc.

Government publications, such as Year Books, Reports etc.

Proceedings of Assemblies/Councils.

British records

Newspaper and media reports

Court Cases

Information on websites

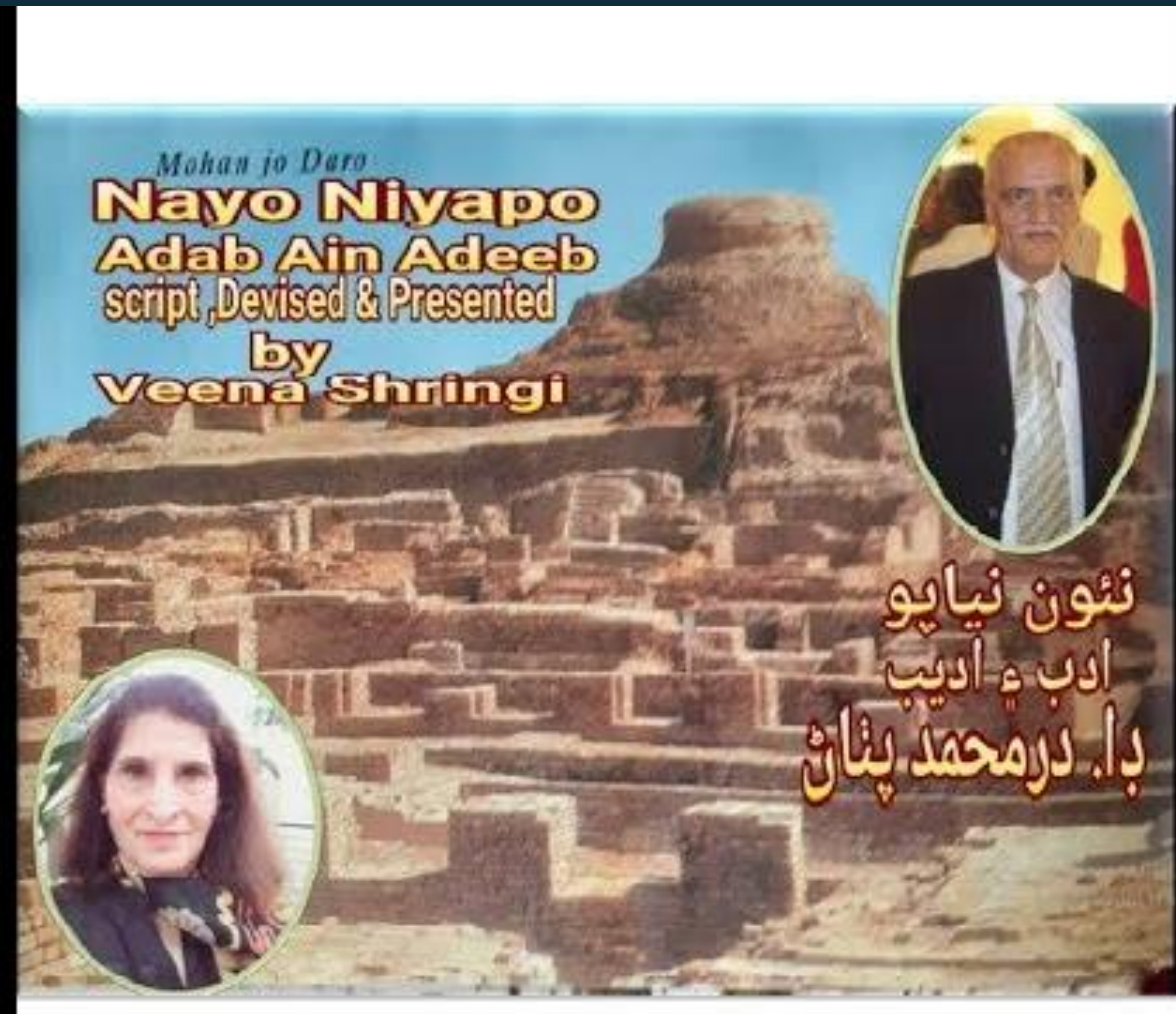
ANCESTRAL INFORMATION

- Gul Hayat can provide information on your ancestors from its research papers for which the following information is required.
 - 1) Full name of your Ancestor
 - 2) Name of City / Province of his residence in Sindh
 - 3) Political affiliations, if any
 - 4) Occupation
 - 5) Any other relevant information

The Information will include following, which may enable you to arrange your family tree

-
- Dr.Dur Muhammad Pathan did excellent job on the History and helped so many people in providing Ancestral Information as requested . It was free of charge service.
- Outstanding work on the History, Culture and Literature of Sindh was appreciated by Indian Literary Bodies and Individuals. Veena Shringi- writer and Founder of ladies Organization introduced and shared services of Dr.Pathan and his Gul Hayat Institute on YouTube. Its Link is given bellow:

EXCELLENT JOB ON THE HISTORY AND HELPED SO MANY PEOPLE

Dr.Dur Muhammad Pathan did excellent job on the History and helped so many people in providing Ancestral Information as requested . It was free of charge service.

Outstanding work on the History, Culture and Literature of Sindh was appreciated by Indian Literary Bodies and Individuals. Veena Shringi-writer and Founder of ladies Organization introduced and shared services of Dr.Pathan and his Gul Hayat Institute on YouTube. Its Link is given bellow:

<https://www.youtube.com/watch?v=zzdNfGhoISQ>

DR. PATHAN IN INDIA

Monday , May 19, 2008

“ Dr.Dur Muhammad Pathan is favorite Poet of so many Indians. Ghyansham Dudia- an eminent Artist, Flim Maker and Poet designed hundreds of Couplets of Dr.Dur Muhammad Pathan and shared on Internet Groups in India and Sindh. Some of Couples of Dr.Dur Muhammad ”

Designed poetry by Ghanshyam Dudia

<http://drpathan.com/index.php/corners/dr-pathan/good-wishes/designed-poetry>

DESIGNED POETRY BY GHANSHYAM DUDIA

برہ منهنجو بت تر اشيء پر تنهنجي بت ۾
وڌين نه ساهه
پوء به ورهين کان ويساهه تون تي
سڪندم زندگي

shaairee by:
Dr. Dur Muhammad Pathan

**birah munhinjo butu
taraashyo.par tunhinje
buta mein vidhaeen
na saahu
poi bi
varihyan khaan vesaahu ,
toonee sandam
zindagee**

desn by: ghanshyam sagar -www.sindhisagar.com

گهاريان پر نه گذاريان، هيءَ جا حياتي آهه،
تون آهين سڀ ڪجهه، توڻ ڪجهه ناهه،
راتين جي اونداھ، آءُ ته بڻجي روشني

shaairee by:
Dr. Dur Muhammad Pathan

**ghaaryana par na ghaaryana ,
tee_a jaa hayaatee aah ,
oon aaheen sabh kujh ,
o bin kujh naah ,
aatyun jee oondaah ,
a_u ta ban^je roshnee .**

desn by: Ghanshyam Sagar.
www.sindhisagar.com

Beautiful world has become
seat of sorrows & longings
and unhappy valley for all,
including you & me.
Because, it is minus your
love & beauty, vision &
wisdom. As far as you will
avoid to share it, my world
will remain ugly

دنيا ٻولهي دادلا جي دليين تي ڏين دان،
مون جيئن ماروئڙن تي اهنم گهڻا ارمان،
ڌرتي دٻ جي نٿري هت غربت ٻيا گهمسان،
خوشيون گهرجن خان سرت ۽ سلام سان .

duniyaa g^olhe daadlaa je dilyun khe d^een daanu ,
moon jee_an maarooarhan khe ahinj ghan^aa armaana ,
dhartee dukha jee nagree,hit gurbat b^iyaa ghamsaan ,
khushvonn ghurian khaana surit ain salaam saan

پيرين پسان جي پنهنجي سرت ۽ سندرتا جو سنساره
هوند رتن پوء پنهنجي محبت مروت جو وهنداره
پوء اصل نه ٿئي آزار، لهن سڀ جا سڀ سلام سان .

shaairee by: Dr. Dur Muhammad Pathan

**pireen pasan je panhinjee,
surit ain sundartaa jo sansaar ,
hoond rakhan poi panhinjee ,
muhbat murvat jo vahinvaar ,
poi asul na thi-e aazaar ,
lahan sabh jaa soora salaam saan .**

desn by: Ghanshyam Sagar
www.sindhisagar.com

پٿر به ٿي پئي پاڻي، پر هو جانب پٿر به ته ناهن
محبت خدمت جي نالي، فقط پيا تاهه نٿي جا ناهن،
پر سڀ آسرو نه لاهن، جي چاهن سونهن سلام تي

shaairee by: Dr. Dur Muhammad Pathan

**pathar bi thee pae paan^ee ,para hoo jaanib pathara bi ta naahin ,
muhbat khidmat je naale ,faqat pyaa th^aah th^ag^ee_a jaa th^aahin ,
par se aasro na laahin , je chaahin soonhan salaam khe**

design: sagar G

izzat muhbat mile maah^hoo_a kh,
so maan^hoo thie inaanu ,
kaavarh ache una te ,
poi hot bi ban^jee pae hevaanu ,
hinate ghan^o armaanu ,
sadaa surit soonhan salaam khe

عزت محبت ملي ماڻهوءَ کي، سو ماڻهوءَ تي انسان،
ڪاوڙ اچي ان تي، پوءِ هوت به بڻجي پئي حيوان،
هن تي گهڻو ارمان، سدا سرت سونهن سلام کي

shaairee by: Dr Dur Muhammad Pathan

design by: sagar
www.sindhisagar.com

The background is a solid dark blue. It features several faint, light blue geometric elements: a small circle with a dashed line and an arrow in the top left; a large, complex circular diagram with multiple concentric circles, radial lines, and degree markings (90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190, 200, 210) in the top right; and another circular diagram with concentric circles and dashed lines in the bottom right.

Thanks All